

Rozványi Dávid

A Les-hegy titka

TARTALOM

- 1. A kávézóban**
- 2. A patakparton**
- 3. A réten**
- 4. A patakmentében**
- 5. A hegyoldalon**
- 6. Visszapillantás**
- 7. A fal**
- 8. A bástya**
- 9. A sír**
- 10. A vár alatt**
- 11. Visszatérés a sírhoz**
- 12. A kávézóban, újra**

1. A kávézóban

A férfi belépett a kávéházba. Még tíz perc lett volna a találkozóig, de nem szeretett késni. A sarokban egy sohasem látott ember ült, de megérezte, hogy az is ugyanarra vár.

– Elnézést... Ön is?

– Igen – válaszolt a másik.

– Még van pár percünk az indulásig. Leülhetek?

– Igen, parancsoljon. Igen, nemsokára indulunk. Bár nem hiszek benne, de ahhoz, hogy cáfolni tudjam, meg kell ismernem.

– Maga ezért akar elmenni, hogy ne lásson semmit sem? – csodálkozott a férfi.

– Igen... Ez a tudomány. Meg kell ismernünk a vizsgálat tárgyát, hogy cáfolni tudjunk. Miért? Maga elhiszi azt a sok butaságot, amit mesélnek arról a helyről?

– Nem is tudom... Nem. Én nem hiszem el. De a fiam talán igen.

– A fia? – csodálkozott el az idegen.

– Igen. Tudja, válunk. A gyerek az asszonnyal marad, tudja, mint mindig. De szeretnék adni valamit neki a hétvégéken. És gondoltam, ha megismerem a hegyet, akkor majd visszajövök velem.

– Ezzel akarja megvásárolni a szeretetét?

– Igen – válaszolta a férfi. – Mégiscsak jobb, mintha pénzért vett ajándékokkal akarnám, nem?

– Mitől lenne jobb? Mindennek megvan az ára. Minden megvásárolható. Minden üzlet. Az üzlet törvényszerűségei pedig állandóbbak, mint a természeté. Vagy maga nem tudta a felesége szeretetét megvásárolni, vagy ő a magáét. Az üzlet nem jött létre. Elválnak. Most a gyereke szeretetét akarja megvásárolni, egy olyan speciális szolgáltatással, mint az együtt töltött idő, miközben tudja, hogy előbb-utóbb őt is el fogja veszíteni.

– Maga mindent tud? Hogy képes így élni? – kérdezte kissé gunyorosan a férfi.

– Nehezen... – mosolyodott el a „tudó”. – Tudja, milyen rossz mindent előre látni? Nem hinni semmiben?

– Semmiben... Hiszen, aki mindent előre lát, az mindenről tudja, hogy elmúlik, hogy megbukik, hogy hamisnak bizonyul. Ugyanolyan unalmas, mint a maga házassága. Eltűnt az újdonság varázsa, utoljára kamasz koromban éreztem.

– Mint a házasságom? Talán igaza van. Tizennégy év után már nem tudunk semmi újat adni másoknak. Tudjuk, mikor mit fog mondani, hogyan fog reagálni. Régen egyszerűbb volt: az emberek harminc évig, ha éltek, akkor az „örökre” legfeljebb tizenöt évet jelentett. De ha mindent tud előre, akkor miért akar mégis felmenni a hegyre?

– Pont ezért. Nincs unalmasabb, mint a tudomány. Mindig ugyanazok a törvényszerűségek. Egy után mindig kettő jön. Néha egy pillanatra felbomlik egy rend, de akkor is előbb-utóbb kiderül, hogy csak egy másik unalmas törvényszerűség áll a háttérben. Aki ezt felfedezi, azt ünneplik, mint egy új világ felfedezőjét, aztán elfelejtik. Vagy ami még rosszabb lesz, őt is unalmasnak tartják. Mégis. Minden tudóst ez a remény éltet: hogy felfedez valamit, ami, ha egy rövid időre is, de megtöri az agyonszabályozott, unalmas világot. De ez is csak önáltatás.

– Akkor miért vállalkozik erre az útra?

– Szeretem magamat áztatni. Különben mi értelme lenne? De azt hiszem, itt az idő. A hegyjáró sohasem késik, azt mondják.

2. A patakparton

Az Úr így szólt Ábrámhoz: „Vonulj ki földedről, rokonságod köréből és atyád házából arra a földre, amelyet majd mutatok neked – Teremtés könyve

A két férfi kilépett a kávézóból, a harmadik, a hegyjáró már a patakparton cigarettázva várta őket.

– Indulhatunk? Hosszú út vár ránk – dobta el a csikket.

– Hosszú? – hitetlenkedett a tudó. – Megnéztem a térképen, legfeljebb egy fél óra. Ha nagyon lassan megyünk, akkor sem több, mint egy óra. Felesleges ez a nagy titkolózás.

A hegyjáró megrázta a fejét:

– Az út olyan hosszú, amilyennek akarjuk. Ha azt akarják, egy fél óra alatt is megjárhatjuk, de akkor nem látunk semmit sem abból, amit mutatni szeretnék.

A tudó hitetlenkedett, de azért ő is elindult a többiekkel:

– Honnan tudja, hogy mit szeretnénk látni?

– Nem tudom – válaszolta a hegyjáró. – Én meg tudom mutatni, amit ismerek, amit látok, de magukon áll, hogy ugyanazt látják-e, hogy hisznek-e nekem. A világ annyi, amennyit látunk és hiszünk belőle.

– Tudom, hogy valóban különleges vidéken járunk, tele van emlékekkel. De ezt a részt sokan lakják, nem hiszem, hogy lenne még újabb titka. De minden viszonylagos – bólintott a tudó: – a háborúban a kitörő német és magyar csapatok képtelenek voltak megtenni azt a rövid utat, amit mi most könnyedén bejárunk. Ők akkor egy másik földön jártak, mint mi most. Nekik ez egy harctér volt, a többségnek alkalmas hely a piknikre, de maga mindenféle ősi titkokat lát ebbe. Régen sokat mondogatták, hogy Magyarország véráztatta föld, titkokat rejt, csak le kell ásni érte. De senki se tudja, hogy az ásó csontokat, töltényhüvelyeket, vagy használt abroncs-gumit fordít-e ki. Kinek van igaza? Ki tudja, hogy mit rejt a föld, vagy másképpen a múlt, ez a megfoghatatlan absztrakció?

– Valóban, kinek? – kérdezett vissza a férfi.

– Nekem – mutatott magára a tudó. – A világban nincs abszolút igazság. Nincs Isten, mert nem lehet bizonyítani, hogy létezik, nincsenek örök természeti törvények, az új felfedezések lábjegyzetté teszik a korábbi örök érvényű igazságokat. Csak egyetlen mérce van: hogy én mit fogadok el. Az nekem az abszolút érvényű igazság.

– Nézze – mutatott fel a hegyjáró egy dombra. – Ez a várunk. Régen nem tudta senki sem, hogy hol van, azt se, hogy nem mese-e az egész, hiába szerepelt már a középkori haditérképeken is. Egyszer egy tudó, olyan, mint maga, elhatározta, hogy utánajár. Sokan kinevették, hogy a falu Atlantisztát keresi. Mégis, minden dombot átkutatott, felásott, kivéve egyet, ami a háza előtt volt. Azt a népek csak szarkavárnak nevezték, de ő nem adott a babonás hagyományokra. És gondolom, kitalálják, hogy végül hol találta meg a várat...

– Gondolom, itt – bólintott a férfi.

– Ez hibás párhuzam – vetette ellen a tudó. – Erről a dombról legalább a babona állította, hogy van itt valami. A maga dombjáról viszont senki nem mond semmit.

– És az igazság a benne hívők számától függ?

– Statisztikailag mindenképp – bólintott a tudó.

– De valamikor tizenkét férfi hitte azt, hogy a mesterük a Messiás, ma meg a világ nagyobb része vallja ezt. Akkor mégiscsak létezik Isten?

– Statisztikailag mindenképp – bólintott a tudó.

- Nekem felesleges filozofálgatás az egész – rázta meg a fejét a férfi. – Engem nem érdekel, hogy igaz-e vagy sem. Csak az, hogy hihető-e annyira, hogy fel tudjam használni arra, amire kell: magamhoz kössem vele a fiamat – és megpróbált rágyújtani, de a hegyjáró rászólt:
- Többet ezt ne tegye!
- Bocsánat... – nyomta el a csikket a férfi.
- A helyet tisztelni kell. Nézzen csak körbe, a kirándulókra: ők nem tisztelik a helyet, nem találnak meg semmit sem. Leköti őket a játék, a kirándulás, a beszélgetés. Ha meg akar látni valamit, akkor ezektől el kell szakadnia. Pár órára ki kell szakadnia a megszokásból. Csak akkor van reménye, hogy megtalálja valami új igazságot, akkor talán nem hiába jött.

3. A réten

Gyerekeket vittek hozzá, hogy tegye rájuk a kezét. Amikor a tanítványok észrevették, elutasították őket. Jézus azonban odahívta őket. „Hagyjátok – mondta –, hadd jöjjenek hozzám a kicsinyek, ne akadályozzátok őket, mert ilyeneké az Isten országa. Bizony mondom nektek, hogy aki Isten országát nem úgy fogadja, mint a gyermek, az nem jut be oda – Lukács evangéliuma

Nemsokára az erdei ösvény kiszélesedett és rétté vált. A hegyjáró a patakpartra vezette őket.

– Érdemes kicsit megpihenni, később már nem nagyon lesz rá alkalmunk. Arrafelé vár minket a hegy – intett balra.

– Úgy látom, megy felfelé egy ösvény – jegyezte meg a férfi.

– De mi nem arra megyünk. A könnyebb úton nem találjuk meg, amit kerestünk. A Les-hegy nagyon ravasz. A vízmosások, a szakadékok keresztülhúznák a számításunkat. Én már évek óta járok erre, de még kétszer nem sikerült ugyanazon az úton végigmennem.

– Ez nem csak hókuszpókusz? – vetette ellen a tudó. – Az emberek már csak ilyenek... Ha valamit ingyen, egyszerűen kapnak, nem értékelik. De ha magas árat szabnak érte, akkor mindenüket feláldoznák, hogy megkapják. Maga is ilyen – nézett a férfira – a felesége nap mint nap magára mosolyog, hogy másról ne is beszéljünk, de ezt nem tartja semmire sem. Bezzeg, ha egy csinibaba mosolyogna magára az utcán, majd kibújna a bőréből. És mindezt miért? Mert az utóbbit nehezebben kapja meg.

– Ez nem ilyen egyszerű... – vetette ellen a férfi. – A feleségem már régen mosolygott rám úgy.

– És maga mikor mosolygott rá, ahogy ő szerette volna? – ellenkezett a tudó. – Nem arról van egyszerűen szó, hogy maga csak addig érzi magát férfinak, amíg újabb és újabb hódításokat tudhat a magáénak? Ugyanazt csinálja, mint nagyban az emberiség. Megszerez egy területet, civilizálja, azaz lerabolja, majd unottan, feneketlen éhséggel tovább akar állni, hogy újabb területeket hódítson meg. Most éppen bajban vagyunk, mert a globalizációnak köszönhetően gyakorlatilag az egész bolygót leraboltuk, tovább kellene állnunk, hogy újabb zsákmányt találjunk a naprendszerben, de ehhez impotensek vagyunk.

– Az Istenért! – kiáltott rájuk a hegyjáró – nem tudnának egy kicsit csendben maradni?

– Tudom – bólintott gúnyosan a tudó – különben nem halljuk meg, hogy mit mond a maga híres hegye.

– Aki olyan rengeteget beszél, mint maga, az csak a saját gondolataival foglalkozik, azokban merül el, az sohasem tud egy új, idegen gondolatot meghallani vagy felfogni.

– Jól van, nem akarom elvenni a játékát – ült le a tudó is a patakpartra. – Elismerem, szép ez a hely. Ha van időnk, akkor kicsit körbejárom ezt a rétet, mielőtt továbbmennénk. Van arra egy érdekes kő.

– Ne! – kiáltott rá indulatosan a hegyjáró.

– Miért ne?

– Mert nem akarom. Muszáj mindent megmagyaráznom? Ezt nem akarom és kész.

– Hogy várja el, hogy higgyünk magának, ha nem őszinte velünk?

– Én nem akarom, hogy nekem higgyenek. Higgyenek a saját szemüknek, a megérzéseiknek, ne nekem. Én csak azt kérem, hogy adjanak egy esélyt a hegynek – válaszolta a hegyjáró.

– Rendben – bólintott a férfi. – Ha ez kell magának, akkor nem nézzük meg azt a nyavalyás követ.

– Induljunk! – türelmetlenkedett a hegyjáró. – Még hosszú út vár ránk.

4. A patakmentében

A férfi csak ült a patakparton.

– Nem hallotta? – sürgette a hegyjáró.

– Tudja... elgondolkoztam. Egy régi vers jutott az eszembe, Vogelweide, talán maga is hallott róla: „*ha régi patakunk is másképpen folya itt, mint hontalan, csak nézném eltűnő fodrait*”. Talán nem is a patak változott meg, hanem én. De ugyanolyan hontalannak érzem magam. Csak nézem a patakot és szívem szerint örökre itt maradnék. A világ nem lenne szegényebb nélkülem. Nem akarok tovább menni. Úgy érzem, életem hátralevő részét itt akarom tölteni, a patak csobogását hallgatva.

– Nem fog menni – vette ellen a hegyjáró.

– Tudom – ismerte el a férfi. – Éhes leszek, hogy a még kevésbé nemes dolgokról ne is beszéljek. Az ember emberből van, ezt a feleségem is mindig mondogatta...

– Nagy igazság, nem tudom, miért nem védette le – mosolyodott el a hegyjáró. – De nem erre gondoltam. Hanem arra, hogy itt mások a patakok, mint máshol. Máshol a patak azt jelenti, hogy a földben van egy hosszanti mélyedés, amiben a víz folyik.

– És itt?

– Itt más.

– Nem lehetne kicsit bővebben? Ha jól látom, szótári értelemben ez is csak egy patak. Kis hozamú folyóvíz két part között – csatlakozott a tudó is a társalgáshoz.

– De ennek a pataknak titka van.

– Mi? – kérdezte a tudó.

– Nem tudom. A patak őrzi a titkát. Csak azt tudom, hogy valami nem világos itt. Mindent én sem tudok, csak azt, hogy vigyáznunk kell. Jöjjenek, mutatok valamit.

Pár perc gyaloglás múltán a patak már mélyen alattuk csobogott, az út meg egyre keskenyebb lett.

– Állj! – intett a hegyjáró. – Itt leszakadt az út, ki kell kerülnünk. Ezt akartam mutatni: nem tudom, milyen titka van a pataknak, de nagyon őrzi. Hiába vájnak utakat, a patak elmossa. Egyszer fel akarták duzzasztani, hogy strandot építsenek, de a víz elmosta a gátakat. Pedig rá-nézésre egy semmi kis patak. Biztos vagyok abban, hogy ha ott maradt volna, történik valami.

– Ez fantazmagória... – vetette ellen a tudó. – A patakoknak nincs lelkük, csak az emberek ostobák és hiszékenyek. Rossz helyre építik az utat, nem figyelik meg a természeti jelenségeket, az objektív törvényszerűségeket. Egyszerűbb kiépíteni egy olyan filozófiát, mint a Feng Shui, mint odafigyelni a fizikaórákon.

– Nem lehet, hogy amit maga objektív törvényszerűségeknek nevez, az ugyanaz, mint amit én léleknek? – vette ellen a hegyjáró.

– Lehet – vont a vállát a tudó, majd szárazon nevetni kezdett – Objektív természeti törvények és babona, egyenlő lélek! Megvan a törvényszerűség, amiről emlékezni fognak rám és amit nem tud majd meghaladni az utókor.

– Vigyázzunk! – szólt közbe a férfi. – Ha leesik a szakadékba, akkor már nem tudja továbbadni ezt az örök bölcsességet.

Az út kanyarulata után fehér sziklák tűntek fel.

– Talán megérkeztünk – szólalt meg a hegyjáró.

– Talán? – kérdezett vissza a tudó. – Nem túl biztató, ha azt mondja, hogy talán erre vezet az út.

- Itt nincsenek utak. Sok úton el lehet indulni, de kétszer nem lehet ugyanazon az úton eljutni a célhoz. Ezt magyarázom. Itt nincsenek térképek, csak érzések. Hogy, ha felfele megyünk, akkor célhoz érünk. Ha rossz érzés tölt el, akkor kerülni kell, mert leszakadt az út, vagy valami hasonló.
- Ezeket a sziklákat láttuk a faluból? – kérdezte a férfi, hogy véget vessen a meddő vitának.
- Nem, ezeket a sziklákat takarja az erdő. Bár sokat jöttünk felfelé, de még mindig a völgyben vagyunk.
- Akkor hol vannak azok a sziklák? Meg mertem volna esküdni, hogy ezek voltak azok.
- Itt semmi sem az, aminek látszik – mosolyodott el a hegyjáró. – Néha az embernek a lelkével kell néznie a dolgokat, de néha az is elég, ha kinyitja a szemét. Azok a sziklák még jóval felettünk vannak. Kicsit várunk – halkult el a hangja –, aztán elindulunk.
- Mire várjunk? – kérdezett vissza a tudó. – Ha a megvilágosodásra, akkor az sokára lesz. Ülünk le, mint Buddha a fa tövébe?
- Nem. Arra, hogy egyedül legyünk. Ne felejtse el, hogy tilosba fogunk járni, szigorúan védett területen, ahová csak a vadászok és a favágók mehetnek fel.
- Azt hiszem, ezt sohasem fogom megérteni – gondolkodott el a férfi.
- Mit? – kérdezett vissza a tudó.
- Hogy a természetet miért puskával és láncfűrészsel kell megvédeni.

*Ó jaj, hogy eltűnt minden, hogy hullt le évre év!
Éltem valóban én, vagy álmodtam itt elébb?
Amit valónak hittem, nem volt tán sehol?
Mély álom ringatott el, csak nem tudom mikor.
Most íme fölriadtam és oly idegen,
mit úgy ismertem én még, akár a tenyerem.
Az emberek s a táj, amelyet úgy szerettem,
gyermekkorom kalandos vidéke ismeretlen.
Ki akkor víg barát volt, ma sír felé hajol,
erdőt irtottak erre, amott bedőlt major:
s ha régi patakunk is másképpen folya itt,
mint hontalan csak nézném eltűnő fodrait.
Akikre ismerősként gondoltam még tavaly,
alig köszönnek s mindent betölt a baj s a jaj.
Úgy foszlik semmivé most a boldog és merész
gyerekkor, mint a tenger vizére mért ütés
örökre már, ó jaj! – Walter von der Vogelweide*

5. A hegyoldalon

Nem tudni, hogy a hegyjáró megérzéseire vagy emlékeire hagyatkozott-e, de az ösvény jól járhatónak bizonyult, rövid kaptató után megérkeztek a sziklákhöz.

– Kicsit pihenünk, addig nézzenek körbe – hagyta magára a hegyjáró az útitársait és kifeküdt egy sziklára.

– Nem tudom, hogy találunk-e fent valamit, de el kell ismernem, hogy már csak a kilátás is megérte – állapította meg a tudó és a mobiljával nekiállt fényképezkedni.

– Azt hiszem, én is felhozom ide a fiamat. Annyira más innen minden – bólintott a férfi.

– Fogadjunk, hogy most azt az agyoncsépelt közhelyet akarja mondani, hogy felül kell emelkednünk a hétköznapiakon, hogy szebbnek lássuk a világot – gúnyolódott a tudó.

– Az emberek többsége egyszerű, banális igazságok szerint éli az életét, de nem állítanám, hogy boldogtalanabbak, mint azok, akik a magasztos igazságot keresik – vetette ellen a férfi.

– „Étel, ital, álom, elég ez a három”? Mozart jól mondta a Varázsfuvolában.

– Magának miért fontos, hogy mindent lenézzen, hogy mindent bemocskoljon, amiben nincs része?

– Hogyhogy nincs részem? – hüledezett a tudó.

– Csak az tud ilyen megvetően beszélni ezekről a dolgokról, akinek nincs része benne.

– No, akkor magyarázza el, a zabálás, az ivászat és a horkolás filozófiáját! Van pár percünk, nem hiszem, hogy többre lenne szüksége.

– Valami olyasmi, hogy az étel nem csak a zabálást jelenti, hanem a családi vacsorákat is, az ital, lehet egy tokaji, amivel az ember a gyermeke születését ünnepli, az álom meg a nyugalmat, a tiszta lelkiismeretet, hogy azonnal el tud aludni, amikor lefekszik, ne forgolódik álmatlanul egész éjszaka, a lelkiismeretével viaskodva.

– Gyönyörű teória, csak épp egy szó sem igaz belőle. Nem maga mondta, hogy most fogja beadni a válópert, otthagyja a családját? Nem az az egész útjának a célja, hogy a fiát magához édesgesse? Ha ezek valóban olyan fontosak, miért nem nyel egy nagyot és marad velük?

– Elismerem, logikátlanak tűnik az egész.

– Nem csak tűnik, hanem az is! Én legalább becsületes vagyok. Nekem a kő, az csak kő, a patak csak víz, nem képzelek beléjük semmilyen lelket vagy istenséget, amit aztán megtagadnék – indulatoskodott a tudó.

– Akkor legyen logikátlan. De én legalább hiszek valamiben, még akkor is, ha megtagadom.

– Megtagadva hinni? Ez nagyon üres filozofálgatásnak tűnik.

– Igenis, megtagadva hinni! Az ember csak azt tudja megtagadni, amiben hisz. Ha nem lenne benne hit, nem venné a fáradságot, hogy megtagadja, egyszerűen csak elmenne simán az igazsága mellett – magyarázta a férfi.

– Akkor ezek szerint Júdás volt Jézus legjobb tanítványa? Hiszen csak neki volt olyan fontos Jézus, hogy Nagycsütörtök éjjel ébren maradjon Jézus miatt, miközben a kedvencei ott horkoltak az olajfák hegyén.

– Ez... – kereste a szavakat a férfi. – Ezen így még nem gondolkoztam el. De talán igaza van, Júdás kellett ahhoz, hogy Jézus meghaljon és így megváltást találjon az emberiség. Legalábbis, ha igaza van a keresztényeknek.

– Szóval – a tudó nagyon élvezte, hogy intellektuálisan megalázhatja a férfit – a bűnöknek is lehet helye Isten, most a hipotézis kedvéért nevezzük így a magasabb rendű erkölcsi igazságot, tervében?

- Tulajdonképpen igen. Végére is Júdás nélkül nem lett volna feltámadás, hiszen halál sem lett volna.
- Nem gondolja – mutatott a tudó az alattuk elterülő medencére –, hogy ezzel a világ összes gazemberségét alapján véve helyesnek ítélte meg? Júdás nélkül nem lett volna megváltás, éljen Júdás! Holokauszt nélkül nem jött volna létre Izrael, tehát Sieg Heil és Heil Hitler! Sztálin nélkül nem győzték volna le Hitlert, így éljen Sztálin! Tulajdonképpen, ha valaki elég hosszú ideig él, látni fogja, hogy egy tetszőleges hiba, egy azt követő, adott pillanatban zseniális döntésnek bizonyul. Undorodom magától.
- Tőlem? Csak azért, mert magának doktorátusa van és írt pár könyvet, amit soha senki sem olvas el, de jól mutat a könyvespolcokon? Maga miben más, mint én?
- Semmiben és mégis, más vagyok. Én legalább tiszta lelkiismerettel teszek mindent, amit teszek. Nem hivatkozom olyan ideológiákra, amit nem vagyok képes követni, nem találok ki különböző absztrakciókat, amivel igazolhatnám a saját nyomottságomat. Ha nyomott vagyok, legalább őszintén bevallom, ha meg igazam van, büszkén vállalom. El akarja hagyni a családját? Csak tessék! De akkor ne ríjon nekem arról, hogy milyen szép a karácsonyi vacsora.
- Hagyják már abba! – szólt rájuk a sziklák felől a hegyjáró. – Mít gondol, miért álltunk itt meg? Nem azért, hogy egymást tépjék, hanem azért, hogy kicsit elcsendesedjenek. Maguk is csak olyanok, mint a többiek. Állandóan magukkal foglalkoznak, nem tudnak kilépni magukból... Nem figyelnek semmi másra, se egymásra, se a világra. Még akkor sem vennék észre Árpád sírját, ha beleesnének. Menjünk! – indult el kicsit visszafordulva.
- Hé, rossz irányba megy! A hegy arra van! – kiáltott rá a tudó.
- Tudom. De maguk még nem készek rá, hogy felmenjenek. Kerülünk egyet, a város felé.
- Város? – csodálkozott a férfi. – Azt ne mondja, hogy még az is van itt.
- Nincs. Illetve nem tudom. Egy kis síkság, én neveztem így el. De jó tájékozódási pont, és legalább maguk is kicsit lehiggadnak, mire felérünk a várhoz. Mert különben hiába tettük meg az egész utat...

*Bámulom az eget, kezéd művét,
a holdat és a csillagokat,
amelyeket te alkottál.
Mi az ember, hogy megemlékezel róla,
az ember fia, hogy gondot viselsz reá?
Majdnem isteni lényé titted,
dicsőséggel és fönséggel koronáztad.
Hatalmat adtál neki kezéd műve fölött,
mindent lába alá vetettél:
minden juhot és barmot, a mezők vadjait,
az ég madarait s a tenger halait,
mindent, ami a tengerek ösvényén kering – 8, Zsoltár*

6. Visszapillantás

Tegyél a szívedre pecsétnek, mint valami pecsétet a karodra! Mert mint a halál, olyan erős a szerelem, olyan a szenvedély, mint az alvilág. Nyíla tüzes nyíl, az Úrnak lángja. – Énekek Éneke

Ahogy oldalvást mentek a hegyoldalban, a fák kissé ritkultak, így ráláttak a szemközti hegyre. A hegyjáró megállította őket.

– Nézzenek oda! Ezt még meg akartam mutatni, mielőtt felérünk, talán megértenek belőle valamit. Látják azt a kis kápolnát? – és a kezével vezette a többiek szemét. – A legendák szerint még az első telepések a hódoltság után építették, Szent Anna tiszteletére.

– Azt hiszem, látom... Szépen felújították – állapította meg a tudó.

– Délnyugatról ez a kápolna védte a falut a rontás ellen. A régiek úgy gondolták, hogy ha a falu határában keresztet vagy kápolnát emelnek, az meg fogja védeni őket. De a kő nem volt elég; mindig fát is ültettek mellé, hogy az élettelen és élő anyag együtt őrizze az igazakat.

– Nem látom a fát, akármennyire is erőltetem a szememet... – jegyezte meg a férfi.

– Nem, és ennek oka van, egy talán igaz mese. Egyszer falusi beleszeretett egy asszonyba, s az asszony is megszerette őt, s bár lángolt köztük a szenvedély, az nem hagyta el a férjét. A férfi naponta elment a kápolna elé, s szeretőjéért imádkozott, hogy szeretetük olyan erős legyen, mint az évszázados vadgesztenyefa a kápolna előtt, s addig is éljen, mint az a fa. Úgy mondják, hogy szerelméhez kötötte a fát.

– Nagyon szép és megható történet, még ha nem is egészen erkölcsös. Sőt, kifejezetten nem, nekem a vallásos emberek álszenteskedésére példa. Imádkozni és paráználkodni egyszerre? – jegyezte meg a tudó.

– A történetnek még nincs vége – folytatta a hegyjáró. – Ahogy meséltem, az asszony szerelmével megkötötte a férfit, a férfi a fát, de mind a ketten sorvadtak ebben a szerelemben, hiszen tudták, helytelen úton járnak. Egy nyár végi napon az asszony kitépte szívét és közölte a férfival, hogy nem folytatja tovább, a szerelmét a férjének tartogatja, még akkor is, ha tudja, hogy az sohasem fogja őt úgy ölelni, csókolni, mint a kedvese. És aznap éjjel hatalmas vihar csapott le a falura, de csodák csodája, nem okozott semmi kárt, egyedül a fát döntötte ki. Így mesélik.

– Igazi Deus ex machina – ismerte el a tudó. – Egy emberileg megoldhatatlan konfliktust az isteni közbeavatkozás old fel. Szép mese. Azt hiszem, értem, miért mondta el. Egy kápolna, amiből minden második faluban építettek egyet, egy giccses szentkép, mégis ettől a mesétől egyedivé válik, mondhatni a szerelmesek romantikus zarándokhelyévé.

– Igen, azt hiszem ezen az úton először értettük meg egymást – nyugtázta boldogan a hegyjáró. – Van, amit csak ezekkel a mesékkal lehet megérteni. Ezek fizikailag nem mérhető, történelmi források nem igazolják, mégis, ugyanolyan igazak. Majd mutatok önöknek köveket, csak attól függ, mit látnak bele, hogy mit képesek beelátni.

– De mi akármit is látunk bele, az igazság még ugyanaz marad. Én elképzelhetem, hogy ezen a hegyen egy történelem előtti erődítmény van, ettől még nem változik meg a múlt. Vagy volt, vagy nem.

– Ebben igaza is van – ismerte el a hegyjáró –, de a mesékre való nyitottság segít felismerni az igazságot. Aki ragaszkodik ahhoz, ahogyan a világot látja, az sohasem fog újat felfedezni. Legfeljebb szorgos munkával tisztázza tud valami apró részletet, ami rajta kívül igazából senkit sem érdekel.

– És maga szerint vannak még álmai az emberek ilyen idős korban? – legyintett a tudó. – Huszonévesen még arról álmodtam, hogy a felfedezéseimmel megváltom az emberiséget, hogy rendkívüli Nobel-díjat kapok... Ma már csak az, hogy elkészüljek a tervekkel, hogy tartsam a határidőket, hogy kifizessenek, hogy megépüljön az út és kapjak újabb megbízatást. Már leszámoltam azzal, hogy bármi újat képes legyek létrehozni. Talán igaza van a barátunknak, hiába gúnyolódtam, az előbb: étel, ital, álmom, elég ez a három. Csak én más dimenzióban fogalmazom meg ugyanezt. Tulajdonképpen semmi különbség nincs: a kuttyák a csontokon marakodnak, a férfiak az asszonyokon, mi meg különböző elméleteken. Száz év múlva már senki sem fog emlékezni egyikre sem, trágyává válunk a föld alatt.

– És a mese? – kérdezte a férfi. – Lehet, hogy a ma képleteit már régen túlhaladja az idő, de a mesék örökké élnek.

– Na jó – bólintott a tudó –, ezt mondjuk mesélik talán kétszáz évig. De ha jönnek a harmadik világból a bevándorlók, és megváltozik a falu etnikai összetétele, ugyan kit fog érdekelni, hogy hogyan szerettek az egykor itt éltek?

– Igaza van... Csak fokozatok kérdése, hogy az életünk nyoma mikor tűnik el. Mégis, most még mesélik ezt a mesét. Engem érdekelne a vége is. Hogyan folytatódott? – fordult a férfi a hegyjáró felé.

– Pedig csak ennyi volt. Mire lenne még kíváncsi?

– Hogy mi történt velük azután. A nő boldog lett-e a férjével? A férfi el tudta-e felejteni?

– Azt mondják, a nő egyik napról a másikra megöregedett. Már nem volt kiért fiatalnak lennie. Megkeseredett. Ha az utcán találkoztak, gyűlölettel nézett felé, ha megemlítették a nevét előtte, átkozódott, hogy az a hűtlen alak elhagyta.

– Nem értem... Nem ő szakított vele? – kérdezett vissza a férfi.

– De igen. Abban az időben azonban másképpen gondolkoztak az emberek. Az ember ember, az asszony pedig asszony, szólt a mondás. Egy nő tehetett akármit, mondhatott bármit, csak nő volt, akinek el kellett nézni a tetteit, a szavait nem lehetett számon kérni. De a férfinak mind a tetteiért, mind a szavaiért felelősséget kellett vállalnia, még a legkisebbekért is. A nő mondhatta, hogy szakít a férfival, de ez csak akkor lett végleges, ha a férfi is elfogadta ezt. És mivel csak ekkor vált hivatalossá, tulajdonképpen a férfié volt a szakítás felelőssége. Más világ volt még. A férfinak a falusiak még elnézték, hogy szeretőjévé tett egy asszonyt, de azt már nem, hogy elhagyta és boldogtalanná tette. Nem fogadta senki a köszönését, minden ajtó zárva maradt előtte, így el kellett vándorolni a faluból. Ennyi a mese.

– Tulajdonképpen szép történet – gondolkozott el a férfi. – Valamikor még képesek voltak szeretni az emberek. Ehhez képest a mai világunk rend nélküli és felszínes. Valamikor még a bűn is nagyszerű volt, egy szakításba évszázados fák dőltek ki, egy házasságtörés felmorzsolta a lelkeket. Mi miért nem vagyunk képesek ilyen szerelemre? Miért a jobban-gyorsabban-olcsóbban elv alapján éljük meg a szerelmet? Azon gondolkoztam, hogy vajon a feleségemmel valaha megéltünk-e olyan pillanatot, ami túlmutat a felszínen? És azon is gondolkoztam, hogy egyetlen bűn milyen rombolásra képes. Hogy egykor egy csók, egy meztelen ölelés olyan súlyos véték volt, hogy nem volt rá feloldozás. Ma meg már a szótárunkban nem is szerepel az a szó, hogy „jó”, legfeljebb olyan értelemben, hogy célszerű. Megkívánjuk egymást egy nővel, a testünknek és a lelkünknek is az a célszerű, hogy lefeküdjünk egymással, ez célszerű, nem ítéli senki sem el. Látszólag szabadok vagyunk, de közben mindennek eltűnt az értelme. Tudom, azt mesélte, hogy a nő megkeseredett, a férfi pedig hontalanná vált, mégis azt gondolom, hogy ők boldogabbak voltak így is, mert legalább a boldogtalanságot megismerték. Jól gondolom?

– Nem tudom, ez túl van azon a valóságon, amiben én élek – rázta meg a fejét a tudó.

– Nem tudom, ezen az úton nincsenek válaszok, csak kérdések – rázta meg a fejét a hegyjáró.

7. A fal

*A halánték deres immár, a haj őszül koponyámon,
fiatalságom elillant, feketéllnek fogaim már,
oda van múltam, az édes, rövid és csúf, ami jön még.
Remegek már a haláltól, hisz a Hádészban a szöglet,
ami vár rám, hideg és szűk, a lejárati is ijesztő,
s aki egyszer lemegy, az már soha fel nem jön a fényre... – Anakreón*

Percekig nem szólalt meg egyikük sem, a kaptató elkoptatta hangjukat, s a fák megnyesték a látótávolságot is, így szinte észre sem vették, amikor a hegyjáró megálljt intett és előre mutatott:

– Íme!

És előttük állt a sziklafal Isten alkotta erődje. Talán 5-6 méter magas lehetett, s a barna kövek fenyegetően őrizték a csúcsot.

– Ugye maga sem gondolta komolyan, hogy ezeket valami titokzatos ősi nép varázsolta ide? – kérdezte gúnyosan a tudó.

– Azt nem... De azt már el tudom képzelni, hogy valakik egykor felismerték, hogy ez a hely mennyire alkalmas lenne védekezésre, és ásóval formáltak rajta egy kicsit. Egy pillanatra felejtse el, amit eddig tudott és azt is, amit én mondtam, ne szólaljon meg, csak próbálja magába szívni a hely szellemét. Csak ennyit kérek.

A férfi megfogadta a tanácsot, de a tudó inkább fel-alá járkált. Köveket vett fel és vizsgált meg, kopogtatta a sziklákat, s látszott rajta, hogy nagy önuralmába kerül, hogy ne szólaljon meg.

– Szép... – törte meg pár perc múltán a férfi a csendet. – Azt hiszem, értem, hogy miért szeretett bele ebbe a helybe. Nem vagyok tudós, hogy eldöntsem, hogy igaz-e, amit mesél, vagy amiben hisz, de azt hiszem, hogy ez a hely megérdemelné azt, hogy igaz legyen. Ahogy itt állok, kis híján én is hívővé leszek.

– Nem is kérek többet – válaszolt a hegyjáró. – Csak ennyit. Hogy próbálja meg átérezni a mesék nagyszerűségét. A múlt furcsa dolog, egymásba kapaszkodó valóságok láncolata, de ezek már elpusztultak. Az igazi múlt a tudtunkban él, ahogy megéljük a jelenben. És ez a jelenben megélt tudat formálja a jövőnket, ami szintén ismeretlen valóságok láncolata.

– És magát nem zavarja, hogy a valóságok megismerése helyett hazugságokat él meg? – vette ellen a tudó.

– Maga talán tudja, mi a valóság? A teljes, nemcsak az a néhány törvényszerűség, amit tudományunk nevezünk? Gondoljon bele, mekkora a Föld tömege, mekkora a felszíne, s ehhez hogyan viszonyul a maga súlya és az, amit eddig bejárt. És ez csak a Föld, még nem is a világmindenség. Ez alapján mégis ítélni mer arról, hogy mi az igaz és mi nem az? – válaszolta a hegyjáró.

– Ez örültség. Lehet, hogy a világból nagyon keveset tapasztaltam meg, de azt tudom, hogy egy meg egy az mindenhol kettő. Hogy nincs olyan pontja a világmindenségnek, ahol ez nem lenne igaz.

– És a szerelem? – kapcsolódott be a férfi is a beszélgetésbe.

– Ez most hogy jön ide? Vagy azért jött fel erre a dombra, hogy romantikázzon? Nem akarom kiábrándítani, de akkor nem velem kellett volna jönnie – vágott vissza a tudó.

– A szerelemben két különálló ember eggyé válik... És ha valóban szeretik egymást, a gyermekeikben sokszorozódnak. Ott a kettő egy lesz. Vagy több – vetette ellene a férfi.

- Primitív biológia. Az élet legfontosabb jellemzője, hogy sokasodni akar, még ha ennek az egyéni létezés is az ára.
- Mondja, maga sohasem érezte meg a szerelemnek az irracionálisát? Amikor az ember mindenről elfelejtkezik, mert csak a másik létezik a számára? Gondoljon maga is bele: mi a valószínűsége annak, hogy az ember a világ legszebb és legjobb nőjét találja meg. Nulla, vagy annál is kevesebb. Mégis, mit ér az a szerelem, amiben nincs meg ez az illúzió?
- A szépség is csak egy értelmetlen absztrakció, maga is tudja. Nekem nincsenek illúzióim, de becsülettel élem az életet. Ez nem ér többet?
- Mondják, maguk tényleg soha nem hagyják abba? Nem éreznek itt semmit sem? – próbált véget vetni a vitának a hegyjáró.
- Valamit éreztem, de nehezen tudom megfogalmazni. Ahogy néztem a sziklákat, nagyon picinek és mulandónak éreztem magam. Mégis, egygé váltam a sziklákkal és az erdővel, és ez erővel töltött el. Úgy éreztem, hogy ha visszatérünk a hegyről, minden nehézséggel és gondal meg tudok birkózni. Nem tudom, hogy igaz-e, amiről mesélt útközben, de ahogy mondta, lényegtelen – fordult a férfi a hegyjáróhoz, majd a tudóra nézett. – Maga nem érzett ebből semmit sem?
- Én csak a köveket tanulmányoztam és azon gondolkoztam, milyen erős ez a hegy.
- Szóval, maga is megérezte az erőt? – csillant fel a hegyjáró szeme.
- Nem akarom kiábrándítani, de csak azon gondolkoztam el, hogy milyen könnyű lenne ide alagutat fúrni. Elég lenne kivájni a sziklát.
- Alagutat, ide? – rökönödött meg a hegyjáró.
- Igen. Valahol erre tervezik az autópályát, nem tudta? Persze nem kell féltenie a drágalátos kis hegyecskéjét. Csak épp egy picit megfúrják és kész. Meg persze kell pár szellőző is, de nem sok. Az állítólagos vára megmarad.
- Ez borzalmas... – ellenkezett a hegyjáró.
- De miért? Itt fent minden ugyanolyan marad, ha lesz még olyan bolond, aki feljön ide, semmit sem fog észrevenni.
- De eltűnik a titok. Akkor már ki fog arról mesélni, hogy a vízesésnél a rókalyuk tulajdonképpen lejárát a törpék földalatti városához? Lesz-e még olyan gyerek, aki elhinné, hogy a mezőn az égrekiáltók élnek? Gondoljon bele... Amikor Athénban metrót építettek, Hadész száműzetésbe vonult. Már nem a holtak nyelve alá helyezik az érmét, hanem a jegykiadó automatába.
- Ez a fejlődés. Majd mesélnék helyettük Autó Aladáról. Megette a fene az egészséget, ha már nem képesek az emberek új meséket kitalálni. Nem értem, miért ragaszkodnak egyesek az avított formákhoz. A lényeg sokkal mélyebben van, nem szabad, hogy a külső forma visszahasson rá. Mi a különbség, ha a mesékben páncélos lovagok, vagy droidok küzdenek, ha egyszer a végén a jó győz?
- Azt hiszem, ezt csak ma gondoljuk így. A sötét középkorban még mindenki tudta, hogy a lényeg és a forma összetartozik. De aztán jött a reneszánsz és a felvilágosodás, és ami addig egész volt, darabokra tört. A forma és a lényeg, a lélek összetartozott. Ahogy a test és a lélek is. Akkor, ha valakinek fájt a feje, elment a templomba, imádkozott és meggyógyult, mert a lelkéből elűzte a nyavalyát és ez a testét is kikúrálta. Ma agyonkezelik a testet és a lelket is, de mert külön-külön valóságnak tekintik, nincs meg a harmónia, ami az igazi és teljes egészségre vezetne. Minden részekre esett szét és már nincs hit, vagy ha úgy tetszik, a maga szemében babona – fordult a hegyjáró a tudó felé –, ami képes lenne összeragasztani.
- Egy vers jutott az eszembe, azt hiszem, Ady írta... – idézte fel gyermekkori irodalomóráit a férfi:

*Minden Egész eltörött,
Minden láng csak részekben lobban,
Minden szerelem darabokban,
Minden Egész eltörött.*

De itt... itt azt hiszem, még megőrződött valami abból az egészből, ami valamikor eltört.

8. A bástya

Jobbra indultak el a fal alatt, de alig tettek meg néhány lépést, egy bástyaszerű alakzat előtt találták magukat. Nem kellett kiadni az utasítást, szép sorban felmászta, s mikor körbe tudtak nézni, a hegyjáró várakozón fordult a tudó felé.

– Ez... – kereste a szavakat a tudó. – Ilyen nincs. Olyan szabályos alakzat, mintha építették volna, de közben látszódik rajta, minden egyes szemcséjén, hogy természetes képződmény.

– Akkor milyen következtetést von le mindebből, tanult uraságod? – kérdezte alig leplezett gúnnyal a férfi.

– Semmit. Ember nem építhette, ez világos. És azt sem hiszem, hogy a keresztények magasztos istene teremtette volna, annak, mint egyetlen istenségnek, van fontosabb dolga is. Az is valószínűtlen, hogy maga a természet alakította volna ki, olyan csekély ennek a lehetősége, hogy bizvást mondhatjuk lehetetlennek is. A legésszerűbb magyarázat még mindig az istenek lennének. A régiek még tudtak valamit, hogy az istenekben hittek. Azok ráértek ilyen buta tréfákra. És maga mit mond? – fordult a hegyjáró felé.

– Semmit. Én csak egyszerűen elfogadom, hogy itt van. Nem kutatom, hogy miért és hogyan, csak egyszerűen elfogadom a tényt. És valószínűleg az előttünk járók is épp így tettek. Valószínűleg ők is kerestek valamilyen magyarázatot egy istenben vagy egyéb szentségben, de ami fontosabb: használták. Nézzenek körbe! Mit látnak?

– Fákat – vont a vállát a tudó.

– Ma igen. De régen, amikor a várak és erődök még nem műemlékként működtek, akkoriban kivágták a fákat, hogy lássák a közeledő ellenséget. Akkor az egész medencét, az összes utat be lehetett innen látni. Gondolkoztak azon, hogy ezt a helyet miért hívják „les”-nek? Régen a neveket nem véletlenül adták. Ma már nincs jelentése a neveknek, de egykor a névnek a lényegét kellett kifejeznie. Általában úgy gondolják, hogy az urak itt vadásztak, azért lett a hegy neve „les”, de ha itt állunk, akkor egy másik magyarázat is előugrik: innen lehetett lesni, vigyázni a környéket.

– Lehet, hogy mindez mese – tette hozzá elgondolkodva a tudó. – De talán van benne valami. Ezért nem akarta tudni a mi nevünket sem, amikor elindultunk?

– Igen. Mert a nevek hamisak, ma már semmit sem mondanak. Talán az indiánok voltak az utolsók, akik tisztában voltak ennek a fontosságával, de egy politikailag korrekt népiértés keretében, demokratikus módon bezárták őket egy rezervátumba, ahol a totemoszlopok helyett már kaszinókat emelnek. Ma már nincsenek nevek, nincsenek a nevek által meghatározott sorsok.

– Nem jobb így? – kérdezett vissza a férfi. – Gondoljon Macbethre. Igaz, hogy ma a neveknek nincs jelentésük, de nem is bilincselik meg a sorsot. Macbethnek királyságot jósolnak, és ő beleőrül ebbe, a barátjának, már nem emlékszem a nevére, azt jósolják, hogy a fiai királyok lesznek, de ő csak nevet ezen, és persze nem is lesz király, se ő, se a gyerekei. Megmaradt az áldott közepszerűségben. Nem jobb, ha szabadon éljük az életünket, nem vagyunk jóslatok foglyai?

– Banquo! Banquo a neve, eszembe jutott! – kiáltott fel a tudó. – Emlékszem: „*Kisebb leszesz, mint Macbeth és nagyobb!*”

– „*Nem oly szerencsés, mégis boldogabb!*” – folytatta a férfi. – Igen, erre gondoltam. Lehet, hogy nincs már nevünk, csak egy véletlen betűsor van helyette, mégis boldogabbak vagyunk, mert nincs meghatározva előre a sorsunk.

– De nincs is reményünk a királyságra... – vetette ellen a hegyjáró.

– Királyság? Ma már köztársaság van majdnem mindenhol. A „démosz”, a köznép, a középszerűség uralma. Nincs szükség királyokra, se olyan emberre, aki meghaladná az átlagot. De úgy látszik, hogy valami különös varázsa mégiscsak van ennek a helynek. Véletlenül sodródtunk össze, mi annak a valószínűsége, hogy három olyan ember találkozzon ebben a posztmodern, vagy mit tudom én, milyen korban is élünk most, akik egy elkezdett Shakespeare sort folytatni tudnak? Kihaló állatfaj vagyunk, elsősorban maga – fordult a tudó a hegyjáró felé. – Maga a legrosszabb. Egy zombi. Maga meg nem született meséket idéz a hegyről. De ha meghal, akkor ezek a mesék is meghalnak, senki nem fogja idézni. Lehet, hogy mi vagyunk az utolsó nemzedék, aki még tudja Shakespeare-t idézni, de mégis évszázadokig benne volt a köztudatban.

– Miért? Én ne lehetnék boszorkány? – húzta ki magát a hegyjáró. – Ahogy a boszorkányok Macbethnek királyságot jósltak, és mert Macbeth ezt a jóslatot elhitte, valósággá vált, én miért ne jósolhatnék egy pogány, egy királyi múltat ennek a hegynek? Még ha nem is igaz... Nem unalmasak a királyság reménye nélküli férfiak és a múlt nélküli sziklák?

– Mert ma már nincsenek boszorkányok... Macbeth idejében még úton-útfélen boszorkányok termettek, ma hol keresné őket? A helyközi járaton utazva? – intette le a tudó.

– Ha múltat képzelünk a hegynek, akkor nem képzelhetünk boszorkányt is? – kérdezte a férfi.

– Én azt hiszem, kezdek hinni a mesékben. Azt hiszem, vissza fogok ide jönni...

– Csak siessen – figyelmeztette a tudó.

– Miért? – kérdezte a férfi.

– Várjon! Még ne válaszoljon. Előtte hadd mutassak valamit – kérte a hegyjáró.

– Maga...? Mit tud? – csodálkozott a tudó.

De a hegyjáró nem válaszolt, csak szép csendben elhagyta a bástyát.

9. A sír

A hegyerinc, mint egy fal őrizte a fennsíkot. A tudó megállapította magában, hogy valóban nem kell különösebb fantázia ahhoz, hogy valaki egy őskori erődítményt képzeljen ide. És magában már kezdte sajnálni, amire készült.

– Hol vagyunk? – kérdezte a férfi.

– Nem tudom – vallotta be a hegyjáró. – Valahol. Csak azt tudom, hogy ez az út vége.

– Miért, mi van itt?

– Nézzen a lába elé!

– Kövek... – állapította meg a tudó. – Szilánkok. Nincs semmi jele emberi tevékenységnek.

– Nézze meg jobban! Nem látja – és a hegyjáró egy téglalapot rajzolt a levegőbe.

– Ez nem lehet igaz... Ez nem lehet véletlen... – suttogta a férfi. Többet már nem bírt megszólalni.

– Hát, legalábbis nagyon valószínűtlen. Furcsa, hogy eddig nem vettem észre, hogy eddig senki sem vette észre, csak maga – halkult el a tudó hangja is.

– Én sem vettem azonnal észre. Egyszer télen másképpen olvadt meg a hó, akkor rajzolódott ki ez a téglalap.

– Határozottam érdekes. És maga szerint ez mi lehet?

– Nem tudom. De eddig minden, ahogy maga is mondta, lehet természetes képződmény is, de ez... Ez nem. Most én is tanácstalan vagyok. Mondhatnám, hogy bár valószínűtlen, de mégis természetes képződmény, de ez nem lenne becsületes. Most, ha azt mondja, hogy ez az őskori királyok kincsestárának bejárata, elhiszem.

– Lehet az is... Lehet sír. Lehet egy borospince.

– Vagy pöcegödör... – tért vissza a gúnyos magabiztosság a tudó hangjába. – Ki kéne bontani.

– Tudom. Ezért hoztam ide. Ezért akartam, hogy lássa.

– Látni akartam, hogy mi van itt. Hogy mi igaz a mesékből. Megjártam, mert ezek szerint valami csak van... És ezek szerint maga is tudta, hogy miért jövök ide. Vagy csak útközben találta ki az elszólásomból?

– Is-is. Éreztem, hogy magának az a fontos, hogy bebizonyítsa, hogy mindez nem igaz. Hogy már ezzel az előítélettel vágott neki az útnak – nézett a hegyjáró a tudó szemébe.

– Tudja, valamikor másképpen álltam a dolgokhoz. Amikor még fiatal voltam, minden más volt. Akkor izgatott a tudomány, hittem abban, hogy valami újat, valami fontosat fogok felfedezni. Hogy meg fogom érteni jobban és meg fogom értetni a világot másokkal. De ahogy múlt az idő, kezdtem megenni. Minden szürkévé és unalmasá vált – vallotta be a tudó.

– Mi? – szólalt meg végre a férfi is.

– Hogy minden érthető. Hogy nincsenek titkok. És hiába fedezek fel valami új törvényszerűséget, attól csak még jobban szabályozott, még unalmasabb lesz a világ. Azt hiszem, olyan lettem, mint egy öreg házaspár, aki már nem izgat a felesége, de a többi nő sem, hiszen tudja, hogy mindtől csak ugyanazt kapná. Már nem tudtam izgalomba jönni semmitől. Csak az számított, hogy legyen munkám és jól fizessen. Nem volt hitem, tehát nem voltak kétségeim sem. Aztán jött ez a megbízatás.

– De mi? – kérdezte a férfi.

– Hogy tervezek egy utat, ami keresztülvezet a hegyen. És akkor hallottam, hogy van egy örült hegyjáró, aki szerint valami titkot rejt ez a hely, és egy pillanatra elgondolkoztam: mi van akkor, ha valóban van itt valami, amit meg kellene óvni? Mert igaz, ha felépül az út,

akkor a mesék eltűnnek. Ezért mondtam, ha még vissza akar térni, akkor siessen – válaszolt a tudó a férfinak. – De maga tudta, vagy legalább érezte, hogy miért jövök ide, nem? – fordult a hegyjáróhoz.

– Igen. Tudtam, hogy bármit mutatok magának, nem fogja elhinni. Hogy már kész ítélettel jött ide, hogy nem fog semmit sem találni. De pont magára volt szükségem.

– Miért? Nem volt elég cinikus alak a közelében?

– Valaki olyanra volt szükségem, akinek nincs hite és így nincs félelme sem. Itt állunk ez előtt a valami előtt. Évtizedek óta járom a hegyet, mindennek kitaláltam már egy mesét, ami vagy igaz, vagy nem, ez már nem is izgatott. Volt, aki elhitte, volt, aki nem. Nem számít. De itt van ez a valami. Talán egy ajtó, talán csak egy véletlen sziklaalakzat, nem tudom. Én félek megbolygatni, mert lehet, hogy valóban van valami mögötte.

– És akkor? Akkor minden rendben van, kiderül, hogy maga mégsem egy örült hegyjáró, hanem végig igaza volt – válaszolta a tudó.

– Ettől félek. A bizonyosságtól. Hogy ami eddig csak mese volt, a történelemkönyvek részévé válik. Eltűnik a hit és a tudás lép a helyébe. Amíg kérdőjelek vannak, addig van titok is. De a felkiáltójelek kiirtják az álmodozást. Eltűnik a „talán” varázsa.

– Azt várja tőlem, hogy én bolygassam meg ezt a valamit, ezt a bejáratot?

– Igen. Ha nem talál semmit, akkor megnyugodva hazamehet. De ha talál valamit, akkor magáé lehet a felfedezés dicsősége.

– És ha valóban van valami ott lent?

– Mi lenne? A legjobb esetben is pár csont, vagy nagyon nagy szerencséivel még pár cserépdarab – kapcsolódott be a beszélgetésbe a férfi. – Vagy komolyan gondolja, hogy évezrednyi titok lappang ott, ami minden megváltoztat?

– Nem tudom és nem is akarom tudni. Eddig mindenben csak nevettem. Hiszen képtelenség, hogy ezeket a sziklákat emberek emelték volna a helyükre. Akkor isteneknek kellett volna lenniük. Képtelenség.

– De ott van a mégis... Mi van, ha ezek az egykor éltek ismerték a titkot, és nem várakat és házakat emeltek, hanem valami titokzatos erővel a természettel együtt formálták a környezetüket? Ehhez képest a mi technikai civilizációnk színtiszta barbárság – bizonytalanodott el a tudó.

– Egyszerű a válasz. Nézze meg, hogy mit rejt ez a valami. És akkor pár percen belül megnyugodhat – jelentette ki a hegyjáró. – De, tudja mit? Mi elsétálunk, a sziklafal alá. Itt hagyjuk magát egyedül. Megnézi, aztán utánunk jön. Ha akarja, majd elmondja, ha nem, megtarthatja magának, nem kérdezzük.

– Meg fogom találni magukat? – kérdezte rimánkodva a tudó. – Maga mondta, hogy ezen a hegyen nem lehet kétszer ugyanazon az úton menni.

– Ez igaz. Nincs két ugyanolyan út. De minden út találkozik. Akkor így rendben lesz?

A tudó némán bólintott, mire a két másik lassan elindult a sziklafalon túlra.

Egyedül volt.

10. A vár alatt

A sziklafal alatt a hegyjáró összehúzott egy kis avart és ráfeküdt. Behunyta a szemét és csendben élvezte a napfényt, ritka ajándék volt abban az évszakban. A férfi idegesen járkált összevissza, mint aki nem találja a helyét.

– Magát nem izgatja, hogy mit fog ott találni a sír alatt?

– Nem... Vagyis, igen. De nem akarom tudni. Ha valami olyasmit talál, ami porrá zúzza a meséimet, akkor elég rossz lesz ezt megtudnom, akkor minek rágódjak előtte is? Lehet, hogy ezek az utolsó pillanatok, amikor még kettesben lehetek a mesémmel. A hegyemmel. Hadd élvezzem.

– Én nem tudom. Azon gondolkozom, hogy elindulok hazafelé, nem várom meg, hogy mit talál. Nekem már így teljes a mese.

– Csak nem lett hívő? – kérdezte csukott szemein át is mosolyogva a hegyjáró.

– Azt hiszem, mindig az voltam. Csak nem tudtam – vallotta be a férfi.

– Én is így gondolom. Maga hívő volt, különben nem indult volna el erre az útra. A tudó volt csak a kérdés. Egész életében a kétségeivel küzdött. Meghasonlott, mint mindenki, aki azt hiszi, ismeri a világ titkait, de naponta szembesül tudása korlátaival. Isten áldja.

– Isten áldjon? Búcsúzik?

– Most mondta, hogy indulna haza.

– Nem tartóztat?

– Minek? Mindenkinek a saját útját kell járnia. Én csak megmutathatom az én utamat, de az csak egy út a sok közül. Itt a hegyen megtanultam, hogy kétszer nem lehet ugyanarra az útra lépni, de ha az ember felfelé halad, előbb-utóbb a csúcsra ér. Higgye el, nem kell ennél több bölcsesség.

– És nem félt, hogy eltévedek lefelé?

– Ugyan, ez is csak egy hegy. Hivatalosan domb.

– Pedig órákig tartott az út felfelé.

– Csak magának tűnt úgy. Lefelé pár perc lesz. Menjen mindig lefelé. Ha szakadékkal találkozik, akkor ne essen bele. Ha patakhhoz ér, akkor forduljon jobbra. Ha úthoz, akkor balra. A világ valójában sokkal egyszerűbb, mint gondolnánk. Csak a mai korban próbáltuk meg barbár módon leegyszerűsíteni, megtisztítani minden feleslegesnek tűnő titoktól és mesétől, így viszont érthetlenné válik a nagy leegyszerűsítésben.

– Nem jön maga is? Végtére is, a tudó is biztosan letalál.

– De akkor nem fogom megtudni, hogy mit látott a tudó... – vont a vállát a hegyjáró.

– Éppen ezért – válaszolta a férfi –, hogy ne kelljen megtudnia, mit látott meg a tudó.

– Már eleget jártam ezt a hegyet. Talán itt az ideje, hogy pihenjek. Lehet, hogy ez volt az utolsó utam a hegyre.

– Én... azt hiszem, visszajövök ide.

– A fiával?

– Igen. És a feleségemmel.

– Örülök, hogy így döntött – bólintott a hegyjáró.

– De maga ezt is tudta előre, nem?

- Tudhat az ember bármit is? Legfeljebb megsejt. És nem lepődik meg. Tudja, aki sokat élt, már mindent látott, mindent el tud képzelni, már nem lepődik meg, csak mosolyog és a többiek ezt bölcsességnek hívják.
- Tudom, banális és unalmas megoldás, hogy visszamegyek a feleségemhez. De azon gondolkoztam, hogy ha maga képes volt ebben a hegynek csúfolt dombban meglátni a csodát, akkor én is meg tudom találni benne. Hiszen valamikor szerettük egymást.
- Ha maga mondja...
- Most gúnyolódik? – lepődött meg a férfi.
- Nem. De ez a hegy megmarad akkor is, ha a tudó barátunk semmit sem talál, akkor is, ha egy UFO leszállópályát derít fel. És én is ugyanúgy szeretni fogom ezt a helyet, annyit álmodtam róla. De maga képes lesz-e szeretni a feleségét, ha nem találja meg azt a csodát? Képes lenne elfogadni és szeretni a maga szürkeségében is, az éveivel és a kilóival? Mert ha nem, akkor adja fel és ne próbálkozzon újra. Azzal csak meghosszabbítja a közös szenvedésüket – magyarázta a hegyjáró.
- Már nem vagyunk húszévesek... El kell fogadnunk – legyintett a férfi.
- A nők és az idő harca örök. Kislányként idősebbnek akarnak látszani, majd harcolnak a múltó évekkkel, hogy megőrizzék hamvasságukat. Majd anyává lennének, de testükkel lánykorukat akarják felidézni. Aztán a gyermekek külön utakra térnek, és a nők rájönnek, hogy hamarosan már nem néz rájuk vágygal férfi, ezért egy utolsó tűzre, egy utolsó lángolásra vágnak, mielőtt az öregedés könyörtelenül birtokba venné őket. Pedig tudják, hogy ez a pillanat is elmúlik, mégis mindent feláldoznának érte. Férjet, családot, hűséget... Aztán feladják ezt a küzdelmet is, és csak siratják az elpazarolt éveket. Pedig... A bölcs nők az időben nem ellenséget látnak, hanem újabb dimenziókat, amiket meghódíthatnak. És az okos férfiak az ilyen nőkkel kötik össze a sorsukat. Akik az időt és nem őket akarják meghódítani.
- Bölcs nők és okos férfiak... Hát, szerintem a tudó barátunk hamarabb talál UFO-kat a sírnál, mint én ilyeneket a lenti világban. De igaza van. Megpróbálom. Megpróbáljuk újra a feleségemmel és a fiammal. No, késő van. Indulok. Tudom: a szakadékba ne essek be, ha patakot érek, forduljak jobbra, ha úthoz, akkor meg balra. Bölcs tanács.
- Még nem is tudja mennyire. Isten áldja.
- Magát is – s a férfi lassan eltűnt a fák között. A hegyjáró meg lassan feltápáskodott és nekiindult felfele, a sír felé.

11. Visszatérés a sírhoz

Furcsamód csendes volt az erdő a hegytetőn, gondolta a hegyjáró, miközben felfele baktatott. Még az út távoli zúgása is alig hallatszott fel, mintha a természet is lélegzetvisszafojtva figyelte volna a pillanatot, mikor a hegy titkáról lehull a lepel.

A pillanatot, ami mégsem akarta felfedni magát: a hely üres volt. Ott volt a sír, a helyén, látszott rajta, hogy a köveit évek, évszázadok óta senki sem mozdította meg, de semmi nyoma sem volt a tudónak.

A hegyjáró szokásból körbenézett, de tudta, hiába: a kövek nem őrzik meg a lábnyomokat, mint az avar vagy a fű.

Mikor közelebb ért, akkor vette csak észre a bakancsokat. Mintha valaki gondosan levette volna lefekvés előtt, egymás mellé állítva. Mégis, érezte, hogy aki a cipőket odarakta, nem számított arra, hogy valaha is viselni fogja még: az a valaki tudta, hogy erre a lefekvésre nem következik ébredés. Csak jelet akart hagyni neki.

Egy jelet, amit a kor, amely már nem idéz Shakespeare-t, már nem ért meg.

Kötelességtudóan körbejárta a hegyet és az erdőt, tudván, hogy úgysem talál semmit. Van egy ajtó, ami neki sohasem fog megnyílni.

Hiszen a csodákra a hitetleneknek van szükségük, a hívőknek elég a hite.

Mégis... mart belé a gondolat. A hegy miért nem neki nyilvánult meg, aki az egész életét neki szentelte, miért egy hitetlen tudónak, aki le akarta rombolni?

És a hegyjáró tudta, hogy sohasem fog visszatérni.

Annyi csapástól megtörve, meglátogatta őt a Szentlélek; és mert a csapásoktól nem lett keményebb, és nem küzdött önfejűen Isten jogos igazsága ellen, hanem amikor megérezte a nagy irgalommal büntető Isten kezét, vétkeit emlékezetébe idézve följajdult, és – amennyire emberi ítéllettel helyesen meg lehet ítélni – szívének töredelmével és vezekléssel bánta meg vétkeit. Valóban boldog kényszerűség, mely a javulásra ösztönöz. Mert valójában szükség-szerű dolog, hogy akit a világ gyűlöl, azt Isten szeresse... – Thúroczy János: A Magyarok Krónikája

12. A kávézóban, újra

Mózes apósának, Jetrónak, Midián papjának a juhait őrizte. Egyszer messzire behajtotta a juhokat a pusztába, és eljutott az Isten hegyéhez, a Hórebhez. Itt megjelent neki az Úr angyala a tűz lángjában, egy égő csipkebokorban. Mikor odanézett, látta, hogy a bokor ég, de nem ég el. Így szólt magában: „Odamegyek és megnézem ezt a különös jelenséget, hadd lássam, miért nem ég el a csipkebokor.” Amikor az Úr látta, hogy vizsgálódva közeledik, az Isten megszólította a csipkebokorból: „Mózes, Mózes!” „Itt vagyok” – felelte. Erre így szólt: „Ne közelíts! Vedd le sarudat a lábadról, mert a hely, ahol állasz, szent föld.” Azután így folytatta: „Én vagyok az Isten, atyáid Istene: Ábrahám Istene, Izsák Istene, Jákob Istene.” Erre Mózes eltakarta arcát, mert félt Istenre tekinteni. – Kivonulás könyve

Évek gördültek az időben, s a faluban már senki sem beszélt arról, hogy volt egy bolond férfi, aki állandóan a hegyet járta... Már senki sem emlékezett, vagy ha mégis, inkább hallgatott.

Talán csak az öregember, aki ott ült mindig a kávézó sarkában és várta, hogy rajta is túlgördüljön az idő. Mert minden elmúlik, még a hegyek is, csak Isten mosolyog valahol láthatatlanul.

A fiatalember, épp csak túl az érettségén, tanácstalanul nézett körül a teremben, mire észrevette az öregembert. Félénken odalépett hozzá.

– Jó napot!

– Isten hozta – bólintott rá az öregember.

– Ön ismeri a hegyet? Ön vezette régen oda az utazókat?

Az öregember lassan felnézett:

– A hegyet senki sem ismeri... Talán csak egy ember. De nem tudom, hogy ő hol van.

– Igen, azt hiszem, tudom, miről beszél. Megengedi, hogy leüljek?

– Parancsoljon.

– Azt hiszem, önt kerestem. Apám sokat mesélt önről. Tudja, ő volt a harmadik azon az úton, amikor az az ember eltűnt, ő jött le először a hegyről. Sokat mesélt magáról és a hegyről. Mindig azt tervezte, hogy elvisz engem is oda. Azt mondogatta, hogy ott a hegyen talált meg valamit, ami megváltoztatta. Tudja, egy időben azt tervezgette, hogy elhagyja a családját. Aztán felment magával a hegyre és megváltozott. Visszatért hozzánk. És boldogok voltunk, mint egy igazi család. Bocsásson meg, hogy ezzel terhelem.

– Meséljen csak... Az öregeknek mindig van idejük.

– Csak ennyi a történet. Az a hegy egy év boldogságot adott nekünk. És ezért akarok felmenni oda én is.

– Csak egy év? – csodálkozott el az öregember.

– Igen. Aztán meghalt. Szívinfarktus.

– Őszinte részvétem.

– Köszönöm.

– Akkor ezek szerint már csak én vagyok itt hármunk közül.

– Igen. Szeretném, ha nekem is megmutatná az utat a hegyre.

– Miért akar felmenni oda?

– Tudja, apám hirtelen ment el. A szokásos történet, reggel elment dolgozni, aztán... Többet nem találkoztunk. És úgy érzem, hogy valami fontosat nem tudott elmondani. Azt hiszem, addig nem tudom eltemetni magamban, amíg nem járok ott, ahol ő.

- Ne felejtse el, hogy hárman indultunk el, de csak ketten tértünk vissza. A rendőrségen először kinevettek, aztán pár nap múlva elkezdtek nyomozni, de semmit sem találtak. Csak azt a pár bakancsot. És senki sem értette, mit jelent.
 - Nem félek, túl fiatal vagyok ahhoz, hogy a veszélyben ne a kalandot, hanem a félelmet lássam. De én is olvastam a korabeli újságokat. És én sem értem, mit jelent az a bakancs.
 - Ezzel akart üzeni, hogy megtalálta. Tudja, az Exodus... Az Úr ezt mondta Mózesnek az égő csipkebokornál: *„Ne közelíts! Vedd le sarudat a lábadról, mert a hely, ahol állasz, szent föld”*. A barátunk így akart üzeni, hogy megfejtette a hegy titkát... Azóta én sem jártam a hegyen. Azelőtt titokzatos volt, attól a naptól kezdve félelmetes.
 - Akkor nem akar felvezetni engem sem? – kérdezte csalódottan a fiatalember.
 - Ezt nem mondtam. Csak annyit, hogy azóta tudom, amit azelőtt csak hittem, hogy abban a helyben van valami szent. Amikor azt mondtam, félelmetes, nem úgy értettem, hogy veszélyes. Inkább úgy, hogy félelmetes, mint az égő csipkebokor volt Mózesnek. De talán eljött az idő, hogy újra nekivágjak a régi ösvényeknek.
 - Mikor menjünk?
 - Most. Fizetek és mehetünk. Miért lenne jobb a holnap, mint a ma?
 - Köszönöm – válaszolta a fiatalember, de az öreg már nem figyelt rá, a pincérnőnek intett. A fiatal nő átvette a pénzt, majd elköszönt:
 - Viszontlátásra!
 - Már nem hiszem, hogy visszajönnék – válaszolta az öregember. – Holnaptól szabad lesz az asztalom. És... – kacsintott a fiatalemberre – azt hiszem, a bakancsom is.
- A nő nem tudott mit válaszolni, csak hosszan nézett utánuk, az öregember és a fiú után, ahogy eltűntek a novemberi ködben.

Vége